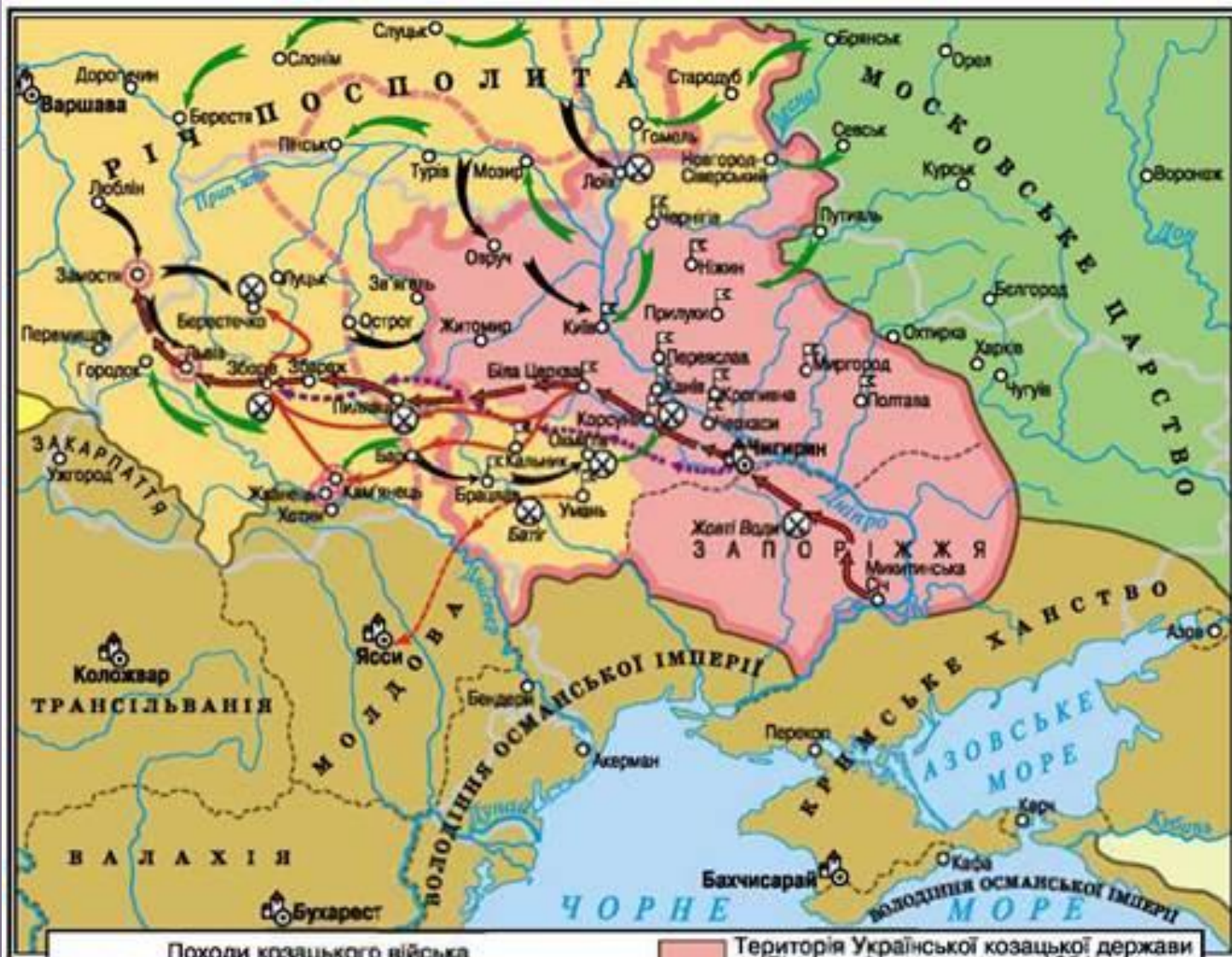

ГЕТЬ МАНЩИНА

“Ординації Війська Запорозького” 1638 р.

- скасовувала «на вічні часи всі права й привілеї реєстровців»;
- на посаду гетьмана Війська Запорозького заборонялося обирати особу з козацького середовища - сейм призначав королівського комісара реєстру;
- виборність старшини й козацьке судочинство скасовувались;
- **реєстр становив 6 тис.** козаків, до нього могли увійти ті, хто не брав участь у повстаннях.
- усі виключені з реєстру поверталися до свого попереднього стану;
- міщанам і селянам заборонялося вступати до козаків під загрозою конфіскації майна й навіть видавати дочок заміж за козаків;
- полки реєстровців повинні були по черзі нести службу на Запорозькій Січі, щоб «попереджувати свавілля, не допускати морських походів».

← Походи козацького війська 1648 р. ← 1649 р. █ Українська козацька держава за Зборівським миром 1649 р. ⊙ Полкові міста на 1649 р. ← Молдавські походи Б. Хмельницького 1650 і 1652 рр. ← Похід козацького війська в 1651 р.	█ Територія Української козацької держави за Білоцерківським миром 1651 р. → Дії московських і московсько-українських військ у 1654–1655 рр. → Дії польських військ у 1648–1655 рр. --- Межа територій підконтрольних Б. Хмельницькому на 1655 р. ⊗ Визначні битви ⊙ Облоги міст

Гетьман
Богдан Хмельницький
(1595-1657)

Гетьманував у
1648-1657 рр.

Війська Хмельницького під оборонними мурами Львова 1648 року

Вїзд Богдана Хмельницького у Київ у січні 1649 р.

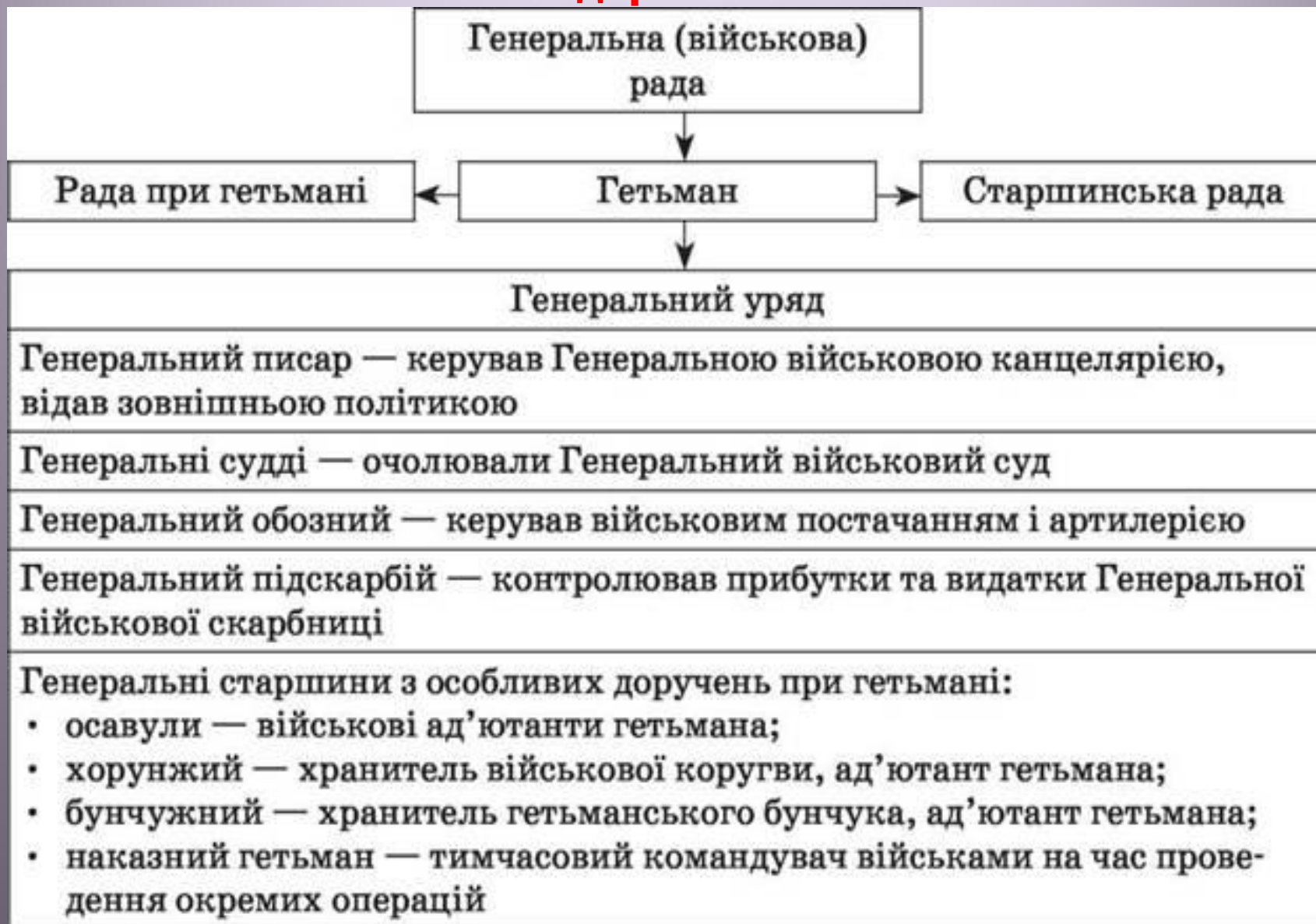
Зборівський договір 1649 р.

- Влада українського гетьмана поширюється на Київське, Чернігівське, Брацлавське воєводства.
- Всі уряди на звільненій території можуть посідати лише українці.
- Римо-католики, уніати і євреї не можуть проживати на козацькій території.
- Козацький реєстр – 40 тис. Козаки перебувають під зверхністю лише українського гетьмана.
- Київський митрополит отримує місце у польському сенаті.

Українська гетьманська держава у 1649-1654 рр.

Вищі органи влади Української козацько-гетьманської держави

Білоцерківський договір 1651 р.

- Козацький реєстр – 20 тис. чоловік
- Під владою гетьмана Київське воєводство
- Шляхта повертається до своїх маєтків
- Гетьман позбавляється права вести зовнішню політику

Битва під Батогом (1652р)

Березневі статті гетьмана Б.Хмельницького з Москвою 1654 р.

- Козацький реєстр – 60 тис.
- Гетьмана обирає Військо запорозьке і повідомляє царя
- Судова, фінансова, адміністративна влада належить українському гетьманові
- Гетьман не має права вести переговори з Польщею, Кримським ханством і Туреччиною
- Україна визнає протекторат московського царя, який зобов'язується обороняти її від Польщі

Смерть Богдана Хмельницького. Малюнок Т.Шевченка

Гетьман

Іван Виговський

1657 - 1659

Гадяцький договір 1658 р

- Польща, Литва та Україна створюють федерацію рівноправних держав на чолі із спільно вибраним королем.
- У складі федерації Україна стає Великим князівством Руським на чолі з гетьманом, якого обирає населення.
- Князівство Руське має вищу законодавчу владу – Національні Збори, судовий трибунал із діловодством українською мовою, власні фінанси, монету і армію – 30 тис. козаків і 10 тис. найманого війська.
- Польські і литовські війська не мали права перебувати на території України, а коли б цього вимагали обставини переходили б під командування українського гетьмана.
- Скасування унії. Римсько-католицька і Православна церкви визнані рівноправними.
- Києво-Могилянська колегія здобувала права університету
- Свобода слова і друку. Цензурою охоронялася лише персона короля.
- Щороку гетьман подавав королеві реєстр по 100 козаків від кожного полку для надання їм шляхетських прав.

Розгром козацькими військами московських військ під Конотопом
28-29 червня 1659 р.

Причини краху політики І.Виговського

- Гетьман у своїй політиці орієнтувався на заможні верстви населення, ігноруючи інтереси широких верств населення.
- У будівництві Української держави І.Виговський орієнтувався на взірець шляхетської Речі Посполитої чого не сприймало у своїй масі українське суспільство.
- Розкол українського суспільства на соціальному ґрунті.
- Несприятлива для України міжнародна ситуація

Гетьман України
Юрій Хмельницький
1659 - 1663

Переяславський договір 1659 р. Юрія Хмельницького з Москвою

- Гетьмана не можна звільняти без згоди царя
- Гетьман зобов'язаний на заклик царя іти з військом у похід за межі України
- Московські воєводи з військами розташовуються в українських містах за кошт місцевого населення
- Вивести українські війська з Білорусії
- Видати московській владі сім'ю І.Виговського

Гетьман Правобережної України
Павло Тетеря (1663 – 1665)

Гетьман Лівобережної України
Іван Брюховецький (1663 – 1668)

Московські статті 1665 р. гетьмана Івана Брюховецького

- Передача московським воєводам керівництва військово-адміністративним та фінансово-господарським життям Лівобережної України
- Збільшення чисельності московського війська в Україні
- Податки збираються царськими урядовцями
- Підпорядкування київського митрополита московському патріархові

Гетьман Правобережної України

Петро Дорошенко

1665 – 1676

Сонце руїни

1668

Гетьмани
Дем'ян Многогрішний
1668 – 1672

Лівобережної
України
Іван Самойлович
1672 - 1687

Причини Руїни Української Козацько-гетьманської держави

- Незгоди у середовищі керівництва держави
- Неконсолідованість українського суспільства навколо національно-державницької ідеї
- Несприятлива міжнародна ситуація України. Жодна із сусідніх з нею держав не бажала її незалежності.

“Вічний мир” 1686 р.

- Московське царство і Річ Посполита ділили Україну на сфери впливу. Правобережна Україна (без Києва) відходила до польської сфери впливу; Лівобережна разом із Києвом до московської.
- Українська козацька держава зберігалася як автономія на Лівобережній Україні під владою Московського царства.

- Гетьман Іван
Мазепа
1687 - 1709

Коломацькі статті 1687 р. з Москвою

- Старшина не мала права переобирати гетьмана;
- Козацький реєстр встановлювався 30 тис.
- Гетьман не мав права вести закордонну політику;
- Гетьман не мав права знімати з посад генеральну старшину без царського дозволу;
- Московські воєводи з військами залишалися в українських містах;
- Резиденція гетьмана – Батурин, а для його контролю тут розташовувався полк московських стрільців;
- Гетьман і старшина зобов'язувалась дбати про зближення українців з росіянами через змішані шлюби.

Петро I

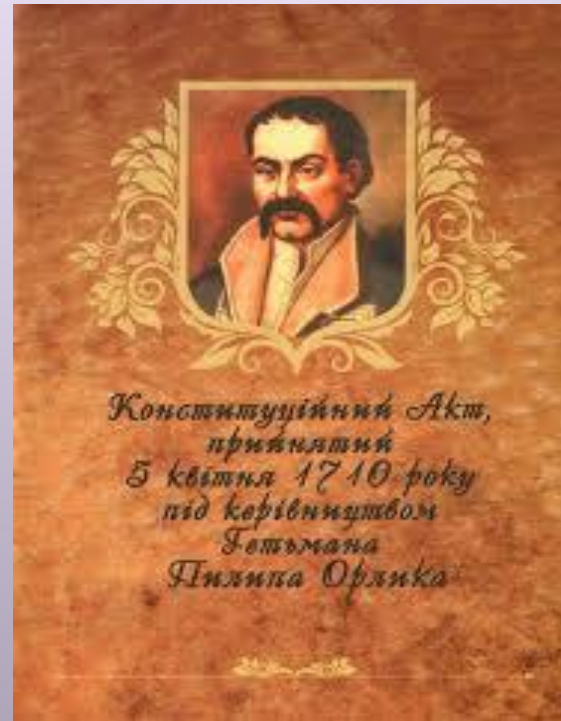
Іван Мазепа

Семен Палій -
полковник
білоцерківський
(фастівський), керівник
визвольної боротьби
проти польської влади
на Правобережній
Україні наприкінці 17 –
початку 18 ст.

Причини поразки повстання Мазепи

1. Повстання не спиралося на широкий народний рух, а лише на частину старшини.
2. Розпорошеність українського війська.
3. Недостатня ідеологічна підготовка населення до антимосковського повстання.
4. Збіг несприятливих подій на війні.
5. Терор російських військ над українським населенням паралізував його здатність до опору.

Указ Петра I від 31 липня 1709 р. про обмеження прав гетьмана

- уперше біля особи гетьмана встановлювався офіційний наглядач царя – резидент
- гетьман позбавлявся права призначати старшин без погодження із царем
- гетьман позбавлявся права карати смертю старшину без дозволу на те царя
- маєтки гетьман мав розділяти за погодженням із царем міста, які підтримували Мазепу платили податки у царську казну над гетьманським скарбом встановлювався контроль.

секретні пункти

- таємний нагляд за гетьманом і старшиною
- контроль за листуванням, що йшло від Мазепи з польської території
- запровадження таємної поліції на території України.

Українську історію не можна описати без козацтва, натомість російську – легко.

Козацьке середовище перейняло західні методи боротьби, однак не створило концепції нації, як держави посполитих (бракувало французької революції).